

Ἀπὸ τοῦ 1918 - 1920 ἡ ἰδέα τῆς προσωρινῆς διαμονῆς καὶ τῶν Θεσσαλῶν ἐξέλειψε καὶ ἄρχισαν νὰ μετοικοῦν σὲ ἄλλες πόλεις ὅπου αἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες ἦταν καλλίτερες. Ἐκεῖ ἐπεδόθησαν σὲ ἰδικὲς τῶν ἐργασίας καὶ ἄρχισαν νὰ ριζώνουν. Ἀρχισαν νὰ παίρουν ἐνεργότερο μέρος στὲς κοινωνίες, ὅπου μόνιμα ἐγκαταστάθηκαν, καὶ στὴν πολιτικὴ τῆς πόλεως, ἢ τῆς πολιτείας. Σήμερα εὐρίσκομε παιδιὰ Θεσσαλῶν, ἢ Θεσσαλίδων, νὰ κατέχουν ἐπίζητες θέσεις ὡς καθηγηταὶ πανεπιστημίων, κολλεγίων, στὸ δικαστικὸ κλάδο, στὲς ἐνοπλές δυνάμεις τῆς Ἀμερικῆς, ἢ σὲ δημαρχιακὲς, πολιτειακὲς καὶ ὁμοσπονδιακὲς ὑπηρεσίες. Ὡς ἐπισητῆμονες στὲς πόλεις τῆς διαμονῆς τῶν οἱ πλείστοι ξεπερνῶν τὸν μέσον ὄρον καὶ διακρίνονται ὡς αὐθεντίες.

Τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα τῶν ἀποδήμων Θεσσαλῶν ἐβοήθησαν καὶ βοήθηον τὴν οἰκονομία τῆς Θεσσαλίας. Ἄν θεωρήσωμεν τοὺς ἀποδήμους Θεσσαλοὺς ὡς σύνολον καὶ τὴν Θεσσαλία μιὰ μεγάλη οἰκογένεια, τίποτε τὸ ἐντυπωσιακὸν δὲν ἔκαμαν ὑπὲρ αὐτῆς. Οὔτε ὡς σύνολον, οὔτε ὡς ἄτομα, ἐν συγκρίσει μὲ μετανάστες ἄλλων περιφερειῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔχομεν νὰ προβάλωμεν.

Οἱ Σύλλογοι τῶν Θεσσαλῶν, ὅπως ἐξηγήθη, δὲν εἶχαν πνοὴ προοπτικῆς καὶ εἴτε διελύθησαν, εἴτε ὑφίστανται ὡς ὄνομα χωρὶς ψυχή. Στὰ 1947 ἐγένετο μιὰ προσπάθεια νὰ δοθῇ πνοὴ στοὺς Συλλόγους τῶν Θεσσαλῶν, μὲ προοπτικὴ τὴν ἔνωση ὅλων σὲ μιὰ Πανθεσσαλικὴ Ὀργάνωσι ἐν Ἀμερικῇ, καὶ κατόπιν ὅπου δῆποτε γῆς ὑπάρχουν Θεσσαλοί, σὲ μιὰ παγκόσμια Πανθεσσαλικὴ ἔνωση μὲ κέντρον τὴν Ἱστορικὴν καὶ λαογραφικὴν Ἑταιρείαν τῶν Θεσσαλῶν ἐν Ἀθῆναις. Ἄτυχῶς ὁμως κανένας δὲν ἀπάντησε στὴν εὐγενῆ αὐτὴν προσπάθεια.

Ἐξ ὧν γνωρίζομεν οἱ ἐκ τῆς περιφερείας Τρικάλων καὶ ἐν Manchester, N.H. διαμένοντες ἐδώρησαν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον Τρικάλων μηχανήμα ἀκτινογραφίας.

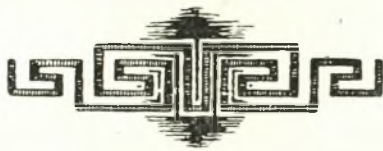
Ὁ Σύλλογος «Ρήγας Φεραῖος» Βοστώνης προσέφερεν ὀλόκληρον τὸ κατὰ τὸν Νοέμβριον 1940 ταμεῖον του, χιλίων δολλαρίων, διὰ τὴν φανέλλα τοῦ στρατιώτου, μέσφ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β'. Διὰ μέσου δὲ τῆς Α.Μ. Βασιλίσσης Φρειδερίκης τὸ ποσὸν 14000 δολλαρίων διὰ τὰς παιδοπόλεις τῆς Θεσσαλίας. Ἐπίσης τρόφιμα καὶ εἶδη ἱματισμοῦ πρὸς τοὺς σεισμοπαθεῖς Καρδίτσης, καὶ 2000 δολλάρια διὰ τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδου σχολείου τοῦ Βόλου.

Οἱ ἐκ τῆς περιφερείας δὲ Καλαμπάκας ὕστερα ἀπὸ ἀναβολὲς καὶ ἀτασθαλίαις κατάρθωσαν νὰ στείλουν 10.000 δολλάρια διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Γυμνασιακοῦ Κτιρίου.

Ὡς ἄτομα δὲ οἱ ἀδελφοὶ Θεόδωρος καὶ Σπύρος Κουτσούμας ἄφησαν μὲ διαθήκη ὅλην τὴν περιουσίαν διὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα τοῦ χωρίου Ἅγιος Γεώργιος—Καρδίτσης. Μιὰ καλὴ ὁμως καὶ νοικοκυρεμένη διαχείρισις—Τηλέμαχος Σκούρτης—ἐπέτυχε καὶ τὴν ἀνέγερσιν συγχρονισμένου σχολικοῦ κτιρίου, καίτοι ἡ διαθήκη δὲν προέβλεπε τοῦτο.

Τέλος μιὰ χειρονομία δύο ἀδελφῶν—Δημήτριος καὶ Γεώργιος Γκιάτας—ἔκαμε τὴν ἀρχὴν βιβλιοθήκης τοῦ Γυμνασίου Καλαμπάκας.

Οἱ ἀπόδημοι Θεσσαλοί, χωρὶς ἀμφισβήτησι, ἐσημείωσαν μιὰ ἄρκετὰ σοβαρὴ ἐπιτυχία στὴν Ἀμερικῇ. Κανένας Θεσσαλός, παρ' ὅλες τὶς εὐνοϊκὲς συνθῆκες δὲν παραστράτησε. Στὸν ὑπόκοσμον τῆς Ἀμερικῆς δὲν ὑπῆρξε μῆτε ὑπάρχει Θεσσαλός. Ἐκράτησαν καὶ κρατοῦν λευκὸ τὸν κατάλογο τῆς τιμῆς καὶ εὐνομίας.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΕΝΑ

Ἡ ΑΜΕΡΙΚΗ — κι' ὅταν λέμε Ἀμερικὴ ἐννοοῦμεν βέβαια τὶς Ἐνωμένες Πολιτεῖες τῆς Β. Ἀμερικῆς — κείνα τὰ χρόνια, προτοῦ δηλ. οἱ πόλεμοι καὶ τὸ ἀεροπλάνο τὴ φέρουν πρὸ κοντὰ στὰ σύνορα τῆς Εὐρώπης, στὴ φαντασία μας ἦταν μιὰ χώρα ἐξωτικὴ, χώρα παραμυθένια, μακριὰ πίσω ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ τοὺς Ὠκεανούς χωμένη, ἀκουστὴ καὶ φημισμένη στὸν κόσμον ὅλο, γιὰ τὸ μυθικὸ πλοῦτον τῆς μονάχα καὶ τὴν ἰδιόρρυθμη καὶ φανταχτερὴ ζωὴ τῆς!

Ἡ φήμη τῆς αὐτῆς — γιὰ τὴν προκλητικὴ ἀρχοντιά καὶ τὴν πολυτελεῆ ζωὴ τῆς — εὗρισκε ἄλλωστε καὶ τὴ διαπίστωσι κ' ἐπιβεβαίωσιν τῆς, στὰ χαρῶπα πρόσωπα τῶν Μπρούκλαινς ποὺ μᾶς ἐρχόντανε πότε—πότε ἀπὸ κεῖ, ροδοκόκκινοι πάντα καὶ παχουλοί, μὲ χρυσὰ δόντια καὶ καδένες μαλαματένιες, ἀρματωμένοι καὶ μὲ τσέκια ἀπὸ τάλληρα στὶς τσέπες τοὺς φορτωμένοι, ἀπ' τὴ χώρα δηλ. αὐτῆ τῶν οὐρανοζυστῶν καὶ τῶν δολλαρίων καζαντισμένοι!

Νά! ὅλ' αὐτὰ, καὶ τὰ τόσα καὶ τόσα ἄλλα περίεργα καὶ γαργαλιστικὰ ποὺ ἀκούγαμε κάθε τόσο καὶ μαθαίναμε γιὰ τὴ Γῆ αὐτὴ τὴ μυθικὴ—τὴ λεγόμενὴ τότε Νέο Κόσμον—τὴ χώρα τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν παραδοξοτήτων, στὴ νεανικὴ μας τότε φαντασία ἀσκοῦσαν ἀκαταμάχητη ἐπιρροὴ καὶ γοητεία!

Αὐτὴ δὲ ἡ γοητεία κι' ὁ πόθος μας νὰ τὴ γνωρίσουμε, πόθος ποὺ ἀναβε μέσα μας καὶ θέριευε πρὸ πολὺ μὲ τὸν καιρὸ, στάθηκε ἡ αἰτία ποὺ μᾶς ἐσπρωξε τελικὰ στὴν ἀπόφαση ν' ἀφήσουμε τὰ φτωχὰ καὶ ταπεινὰ χωριά μας καὶ νὰ ἐπιχειρήσουμε τὸ πρῶτον ταξίδι στὴν Ἀμερικῇ, παιδιὰ ἀμούστακα τότε ἀκόμα.

Ἦταν θυμᾶμαι, μιὰ μέρα στὰ ἔβγα τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1912, λίγους μῆνες πρὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ποὺ μὲ τὸν Βασίλη Κατῶνη, τὸν Γιάννη Τραγουδάρα καὶ τὸν Ἀλέκο Τσαλούχα (μακαρίτηδες τώρα κι' οἱ τρεῖς) ἀπ' τὸ Κεραμίδι τοῦ Πηλίου καὶ μὲ τὸν Γιώργον Κατσιᾶ ἀπ' τὴ Καστανιά τῆς Καλαμπάκας, στὰ Τρίκαλα μεγαλωμένο, ξεκινησαμε ἀπ' τὴ Πάτρα μὲ τὸ «Μάρθα Οὐάσιγκτων» τῆς Αὐστρο-αμερικάνας, κι' ὕστερα ἀπὸ 4 μερόνυχτα θαλασσοπορία στὴ φουρτουνιασμένη Μεσόγειο, βγήκαμε — περνώντας ἀπὸ σκάλα σὲ σκάλα — ἀπ' τὸ στενὸν λαιμὸ τοῦ Γιβραλτάρ στὸν ἀπέραντον ἀνοιχτὸ ὠκεανόν, μὲ πλώρη τὴ Ν. Ὑόρκη.

ΤΟ ΚΑΣΤΗΓΑΡΙ

Τὸ Καστηγάρι, εἶναι ἓνα μικρὸ, ἀλλὰ χαριτωμένο νησάκι ποὺ ὀρθώνεται σχεδὸν στὴν εἴσοδον τοῦ λιμανιοῦ τῆς Ν. Ὑόρκης, κοντὰ στὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ποὺ στὸν μεταναστευτικὸ ἰδιαίτερα κόσμον εἶναι γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα αὐτό, «Καστηγάρι». Τὸ νησάκι λοιπὸν αὐτὸ π' ἀκούεται στὸ ὄνομα «Καστηγάρι» ἦταν — κι' ἴσως νᾶναι ἀκόμα — ὁ Μεταναστευτικὸς Σταθμὸς τῶν Ἦν. Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἦταν τὸ «Πόρτον» τὸ μεγάλο, ἢ πῶρτα τῆς προνομιοῦχου αὐτῆς ὑπερατλαντικῆς χώρας, ἀπ' τὴν ὁποία, τὰ χρόνια κείνα τῆς ἐντονης μεταναστευτικῆς κίνησεως περνοῦσαν τ' ἀτέλειωτα караβάνια τῶν μεταναστῶν ποὺ ξεκινούσαν ἀπ' ὅλες τὶς γωνιὲς κι' ἀπ' ὅλα τὰ λιμάνια τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ πᾶνε ὡς ἐκεῖ, στὴν εὐλο-

γημένη αυτή Γῆ τῶν... δολλαρίων, γιὰ τὴν ἀναζήτηση τύχης καὶ δημιουργία ὄρων καλλιτέρας ζωῆς!

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ νησάκι ἦταν ἐγκατεστημένος ὁ ἔλεγχος τῆς ἐπιλογῆς τῶν μεταναστῶν σὲ δεχτοὺς καὶ ἀπαρδέχτους, σὲ ἐπιθυμητοὺς καὶ ἀνεπιθυμητοὺς, τὸ κόσκινο — ὅπως λέγαν — ποὺ ξεκαθάριζε τὴν ἦρα ἀπ' τὸ στάρι... τοὺς καλοὺς καὶ γερούς, ἀπ' τοὺς σκάρτους κι' ἀρρωστημένους, τοὺς σωματικά καὶ διανοητικά ἀρτιμελεῖς, ἀπ' τοὺς πνευματικά ἀνάπηρους καὶ τοὺς λαθρεπιβάτες! Αὐτοὺς καὶ κάθε ἄλλο μετανάστη ποὺ βγαζε σκάρτο ὁ ὑγειονομικὸς ἔλεγχος, τοὺς τραβοῦσαν παράμερα μ' ἓνα σταυρὸ στὴν πλάτη γιὰ σημάδι καὶ μὲ τὸ ἴδιο βαπόρι τοὺς ἔστελναν πίσω ἀναυλοὺς στὸ χωριὸ τους!

Σ' ὄλη μας τὴ διαδρομὴ, αὐτὸς ὁ φόβος μᾶς ἀνησυχοῦσε, ὁ φόβος μὴ τυχὸν καὶ μᾶς βγάλουν σκάρτους καὶ μᾶς γυρίσουν μ' ἐπισημότητα πίσω στὸ χωριὸ μας...!

Γι' αὐτὸ κι' ὁ νοῦς μας καὶ ἡ σκέψη μας — σ' ὄλη μας τὴ διαδρομὴ — δὲ ξεφεύγανε καὶ δὲ ξεπεζεύανε ἀπ' αὐτὸ! Μέρα, νύχτα, στὸν ὕπνο μας καὶ στὰ ξυπνητά μας μὲ τὴ φαντασία μας πάντα τὸ Καστηγάρι βλέπαμε μπροστά μας!

Τὸ βλέπαμε πότε σὰν ἓνα κάστρο φοβερὸ ποὺ μὲ τὸν ὄγκο του ἐφραζε τὴ πόρτα τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν εἰσοδὸ μας στὴν πολυπόθητη αὐτὴ χώρα, καὶ πότε σὰν κανένα δράκοντα μυθικὸ ποὺ ὀρθώνονταν ζηλιάρης, χαϊρέκακος κι' ἀπειλητικός, γιὰ νὰ μᾶς φράξη τὸ δρόμο καὶ νὰ μᾶς ξεσφενδονίση ξανά πρὸς τὴν Ἀνατολή, στὴν ἄλλη τοῦ ὠκεανοῦ ἄκρη, στὰ γινώριμα λιμάνια τῆς φτωχῆς μας πατρίδος!

*

Τέλος ἔδωσε ὁ Θεός, ὕστερα ἀπὸ δέκα μερόνυχτα πορεία στὸν ἀνεμοδαρμένο ὠκεανὸ — ποὺ μέρα καὶ νύχτα, μπροστά καὶ πίσω μας, πάνω καὶ ὀλόγυρά μας δὲ βλέπαμε ἄλλο τι, παρὰ θάλασσα μονάχα καὶ οὐρανὸ — ἔδωσε, λέω, ὁ Θεός, νὰ φθάσουμε κάποια ὦρα κοντὰ στὰ σύνορά της, στὴν αἰγιαλίτιδα ζώνη τῆς Ν. Ὑόρκης...

ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἦταν βραδάκι, βασιλέμα ἡλιοῦ καὶ μπροστά μας ἄρχισε σιγά-σιγά νὰ διαγράφεται, θαμπὰ κάπως στὴν ἀρχὴ κι' ὕστερα πιὸ καθαρά, ἡ στεριά τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου.

Ὅσο προχωροῦσαμε ὁ ἀντίλαλος τῆς πολύβοης πόλης καὶ τοῦ λιμανιοῦ, ἐφθανε ὥς τὸ βαπόρι σὰν ἓνα μακρινὸ ἀτέλειωτο μπουμπουνητό, σὰ μιὰ ἀπόκοσμη βαζούρα, σὰν μούγκρισμα τέρατος προϊστορικοῦ, σὰν ἓνα μεγάλο νταβατούρι!...

Σὰ νύχτωσε καλὰ καὶ φωτίστηκε ἡ παραμυθένια πολιτεία, μιὰ τεράστια φωτεινὴ γραμμὴ ἐπρόβαλε μπροστά μας! Σὲ λίγο, ἓνα πελώριο σύννεφο φωτεινὸ, ποὺ τὴν ὦρα κείνη φάνταζε σὰν ἓνα γιγάντιο φλεγόμενο στεφάνι, ἀπλώθηκε στὸν οὐρανὸ κι' ἐκάλυψε σὰ ζώνη πύρινη μετὰ τὴ περίμετρο τῆς πόλης καὶ τοῦ λιμανιοῦ της. Ἐνῶ γύρω στήλες τεράστιες φωτεινές, γλῶσσες πύρινες κι' ἀστραπὲς μεταβαλλόμενες κάθε τόσο σὲ σχήματα ἀπίθανα καὶ παντοειδεῖς μορφές, παίζανε τὸ κυνηγητὸ καὶ χοροπηδοῦσαν ὀλόγυρά μας, φωτίζοντας μὲ τὴν ἐκτυφλωτικὴ τους λάμψη, τὴ πορεία τοῦ πλοίου!

Γιὰ μᾶς ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἀντικρύζαμε τὸ ἀληθινὰ θεῖο αὐτὸ ὄραμα τῆς φλεγόμενης αὐτῆς πολιτείας καὶ τῆς φωτοχυσίας, τὸ μεγαλειῶδες θέαμα αὐτῆς τῆς φαντασμαγορίας, τὸ κῦμα αὐτὸ τῆς φωτιᾶς καὶ τὸ πανδαιμόνιο τοῦ ἐκκωφαντικοῦ θορύβου, ἦταν μιὰ θεία ἀποκάλυψη!... Κείνη τὴν ὦρα εἶχαμε τὴ ψευδαίσθησι πὼς βρισκόμασταν μπροστά σ' ἓνα ἄλλο πλανήτη, μπροστά σ' ἓνα ἄλλο καϊνούριο κόσμον ἐξωτικό, σὲ κόσμον ὄνειρώδη καὶ παραδει-

σιο, σὲ κόσμον παραμυθένιο καὶ πὼς στὸν κόσμον αὐτὸ τὴ βραδιά κείνη, γίνονταν ἡ δευτέρη τοῦ Κυρίου παρουσία! Κι' ἀλήθεια, οἱ φωτεινοὶ ἐκείνοι ἄγγελοι κι' ἀρχάγγελοι ποὺ ἀπ' τὰ μάτια τους ἐξακοντίζονταν τὸ θάμπος κι' ἡ φωτιὰ καὶ ἡ ὄλη γύρω τους φωτεινὴ σκηνοθεσία, συνθέτανε ἀριστοτεχνικά τὴν ὑπέροχη βιβλικὴ εἰκόνα τῆς θείας ἐκείνης ὀπτασίας...

Κύριε ἐλέησον! Τί πανηγύρι εἶναι τοῦτο βρὲ παιδιά! Ποῦ εἶμαστε δῶ πέρα; — «Ἡ Νέα Ὑόρκη» ἀκούστηκε μιὰ φωνή. — «Ἡ Νέα Ὑόρκη» φώναξε τώρα ὄλο τὸ καράβι!..

Ὅστόσο ὁ νοῦς μας δὲ ξέφευγε κι' ἀπ' τὸ Καστηγάρι! Καλὰ εἶναι, ρέ πατρίδα, αὐτὰ τὰ βεγγαλικά, μὰ τὸ πρῶτ' νὰ δοῦμε πὼς θὰ ξεμπλέξουμε ἀπ' τὸ Καστηγάρι!...

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΣΙΟ ΝΗΣΙ

Ἄς εἶναι. Τὸ καράβι ἄραξε, μὰ τὴ νύχτα κείνη κανένας δὲν ἔκλεισε μάτια!

Πρῶτ' πρῶτ', ἀμπάρια καὶ κατὰστρωμα, ὅλα σὲ ἀναστάτωση καὶ σὲ συναγερμὸ!

Μικροὶ, τρανοὶ, ἄντρες καὶ γυναῖκες — πλήρωμα κ' ἐπιβάτες — κρῳφμένοι ὀλόγυρα στὶς κουπαστὲς τοῦ πλοίου, ἀγνάντευαν κυττάζοντας ἀχόρταγα, ἀλλὰ καὶ μὲ καρδιοχτύπι, τὸ παραδεισίο νησί — γιὰ ἄλλους νησι τοῦ διαβόλου — τὸ «Κόνι Ἀϊλτ», τὸ λεγόμενο Καστηγάρι.

Σὰν ἐφεξε καλὰ κι' ὁ ἥλιος φώτισε τὸ καράβι, δυὸ κομποὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Λιμένος ἀξιωματικοὶ πετάχτηκαν ξαφνικά, — θαρρεῖτε πὼς κείνη τὴ στιγμὴ τοὺς ξέβρασε τὸ κῦμα — καὶ σκαρφάλωσαν πάνω στὸ κατὰστρωμα, γιὰ τὸν ὑγειονομικὸ ἔλεγχο τοῦ πλοίου.

Μέσα σὲ λίγη ὦρα, ὅλα εἶχαν τακτοποιηθῆ (ὄλλ-ράϊτ) κι' ἡ ἀποβίβασή μας, σύμφωνα μὲ τὴ σειρά προτεραιότητος ποὺ πῆρε τὸ καράβι, ὠρίστηκε γιὰ τίς δυὸ τὸ μεσημέρι.

Τέλος σὰν ἦρθε ἡ ὦρα καὶ δόθηκε ἀπ' τὸν καπετάνιο ἡ διαταγὴ τῆς ἐξόδου μας στὸ νησί, σείστηκε ἀπ' τὴ κίνηση καὶ τὴν ὄχλοβὴ ὀλόκληρο τὸ βαπόρι!

Ἀνθρώποι, μπαοῦλα καὶ βαλίτσες, μπαγάζια, δέματα κι' ἀποσκευές, σφυρίγματα, σπρωξίματα κ' ἔξαλλες φωνές, ἔκαναν τὸ κατὰστρωμα νὰ μοιάζη κείνες τίς στιγμὲς σὰν βλάχικο παζάρι! — Μπρὸς παιδιά! Γιὰ τὸ Καστηγάρι!...

Δυὸ ὀλάκερες ὥρες χρειάστηκαν γιὰ νὰ κατεβῆ ἀπ' τίς σκάλες τοῦ βαποριοῦ καὶ νὰ ξεμπαρκάρη τὸ ἀτέλειωτο κείνο ἀνθρώπινο κοπάδι!

Τέλος, σὰν βάλαμε τὸ πόδι μας στὴ στεριά καὶ τὰ μούραγια τοῦ λιμανιοῦ μαυρίσανε ἀπ' τ' ἀνθρώπινο κείνο μελίσσι, οἱ ἐπιβάτες χωρίστηκαν κατὰ ἐθνικότητα καὶ φυλὴ κι' ἡ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς σχημάτισε δικὸ της κύκλο.

Ἐμεῖς οἱ Γραικοί, ποὺ στὸ καράβι αὐτὸ εἶχαμε τὴ πλειοψηφία ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες μαζί φυλές — ἄσπρους καὶ μαύρους τῆς Μ. Ἀνατολῆς — πήραμε τὴ πρώτη σειρά γιὰ τὸ Καστηγάρι.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ

Σὰν τὰ «Γιαννάκια» ποὺ μὲ τὴ σάλπιγγα μπαίνουν πειθαρχημένα στὴ γραμμὴ κι' ἀκοῦν τὰ ὀνόματά τους καὶ δίνουν πρόθυμα τὸ «παρὼν» στὸ προσκλητήριό τους, ἔτσι κι' ἐμεῖς τώρα σὰν στρατιωτάκια νεοσύλλεκτα στὴ γραμμὴ ἀκολουθώντας πειθαρχημένα τὸν ὀδηγὸ μας, ξεκινήσαμε ἀπ' τὴν ἀποβάθρα τοῦ νησιοῦ γιὰ νὰ φθάσουμε, μέσα σὲ λίγη ὦρα, μπροστά στὴν εἰσοδο τοῦ Δ. Μεγάρου — στὸ πραιτώριο τοῦ Πιλάτου, ὅπως χαρακτηριστικὰ τὴλεγον τότε οἱ μετανάστες — ὅπου κείνη τὴ μέρα, ὅπως καὶ πάντα, ὅλα τὰ γένη τοῦ Ἰσραὴλ κι' ὅλα τὰ νταμάρια καὶ τὰ μελέτια τοῦ κόσμου, συνωθοῦνταν καὶ διαγκωνίζονταν νὰ πάρουν θέση καὶ σειρά, κι' ἀπ' ὅπου σὲ λίγο ἐμελλε νὰ κριθῆ κι' ἡ δικὴ μας τύχη. Ἄν δηλαδὴ θὰ παίρναμε εἰσιτήριο ἐξόδου γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, ἢ θὰ μᾶς κάνανε μεταβολὴ κανονικὴ καὶ μὲ τὸ ἴδιο πάλι βαπόρι θὰ μᾶς στέλνανε πεσκέσι στὴ πατρίδα!...

Τέλος, σάν πατήσαμε τὸ κατώφλι τῆς πόρτας ἐκεῖνης κι' ἀντικρύσαμε τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ ἰσογείου, ἕνας κρύος ἰδρώτας περιέλουσε τὸ κορμί μας καὶ μιὰ ἀνατριχίλα! Τὸ καρδιοχτύπι τώρα εἶχε γίνει πιὸ ἔντονο καὶ ἡ ἀγωνία στὰ πρόσωπά μας ἦταν ζωγραφισμένη!...

Μπροστά μας ἀνοίγονταν ἕνας στενόμακρος διάδρομος, ξέχωρος ἀπ' τοὺς ἄλλους, περιφραγμένος κι' ἀπ' τὶς δύο ἐπιμήκειες του πλευρῆς, μὲ κάγκελλα σιδερένια καὶ μὲ χῶρο κανονισμένο γιὰ νὰ χωρῆ ἕναν ἄνθρωπο μονάχα κι αὐτὸν ὄχι μὲ ἄνεση, ἐννοεῖται!

Στὸ βάθος τοῦ διαδρόμου αὐτοῦ κι' ἀπ' τὴν ἀριστερὴ του πλευρά, πάνω στὸ πρῶτο σκαλοπάτι μιᾶς μεγάλης μαρμάρινης σκάλας ποὺ ὠδηγοῦσε (ὅπως κι οἱ τόσες ἄλλες ἀπ' τὶς ἀντίθετες πλευρῆς) πάνω στὴ σάλα τῶν Δικαστῶν, ἕνας γιατρός μὲ στολὴ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ναυτικοῦ ντυμένος — ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρήσῃ ἂν εἶναι πεθαμένος — ψυχρὸς κι' αὐστηρὸς, ντερέκι ἴσαμε κεῖ πάνω, στεκόντανε ὀρθὸς κι' ἕναν, ἕνα ποὺ περνοῦσε ἀπὸ μπροστά του, τὸν κράταγε, τοῦ ἀναποδογύριζε ὕστερα στὸ πῖ καὶ φί, σὰ μηχανή, τὰ ματοσίνορά του, ἔρριχνε γρήγορη ματιὰ στὸ ἐσωτερικὸ τους, τοῦκανε μετὰ διάφορες στὴ γλῶσσα τῆς πατρίδος του ἐρωτήσεις καὶ μ' ἕνα ἐλαφρὸ κατόπιν χτύπημα τοῦ χεριοῦ του πάνω στὸν ὦμο — τοῦ μετανάστη — ποὺ τὸ συνῶδευε μ' ἕνα αὐστηρὸ νόημα τοῦ κεφαλιοῦ του, τὸν προωθοῦσε πρὸς τὴ σκάλα γιὰ νὰ πάρῃ ἄλλος τὴ σειρά του.

Ὁ γιατρός αὐτὸς ἤξερε καλὰ τὰ ἑλληνικά μας· μὰ ἔτσι ποὺ τὰ μιλοῦσε ὁ χριστιανὸς, μὲ τὴ βαρειὰ του προφορὰ καὶ τὸ ὕφος του, ἦταν δύσκολο πολὺ νὰ τὸν καταλάβῃς.

Μπροστά μου στὴ γραμμὴ, εἶχα τὸ Θεσσαλὸ Γιῶργο Κατσιᾶ ἀπ' τὴ Καστανιά, ἕνα γεροδεμένο παλληκάρι, μὰ ἦταν καὶ σερέτικο παιδί καὶ στραβοξυλο λιγάκι. Μὲ τὴ πρῶτη ἐνάνια κουβέντα, μαρποῦτι ἀμέσως γινότανε καὶ φωτιά! Τέλος σάν ἦρθε καὶ ἡ σειρά του, ὁ γιατρός τοῦ ἀναποδογύρισε τὰ τσίνορά του, ἔρριξε μιὰ πεταχτὴ ματιὰ στὸ ἐσωτερικὸ τους καὶ δίνοντάς του ὕστερα μιὰ ἐλαφριά γροθιά στὸ στομάχι του, ρώτησε γιὰ τ' ὄνομά του:

— Αἱ, πατριώτη πῶς τσὲ λένε;

— Ἄ... ἄ... ἄ...

Ὁ Γιῶργος δὲν κατάλαβε στὴν ἀρχή, μὰ ὕστερα ἀπὸ δυὸ-τρεῖς ἐπαναλήψεις, στίς ὁποῖες ἀποκρίνονταν στερεότυπα μ' ἕνα γαῖδουρίστικο κακόηχο ἄ... ἄ... τὰ κατάφερε ὁ μαῦρος νὰ πῆ τ' ὄνοματεπώνυμό του...

— Γιῶργος Κατσιᾶς ἀπ' τὴ Καστανιά!

Ὑστερα τὸν ρώτησε γιὰ τὴν ἡλικία του:

— Πόσο κρόνων εἶσαι, Γκιῶργο;

Ὁ Γιῶργος ἴδρωσε λιγάκι, μὰ ὕστερα καὶ πάλι ἀπὸ δυὸ-τρία ἀρκουδαρίστικα ἄ... ἄ... ποῦκαναν τὸ γιατρό νὰ χοροπηδάῃ ἀπὸ τὸ θυμὸ του, κατάλαβε ὁ ταλαίπωρος τὸ νόημα καὶ εἶπε τὰ χρόνια του: — 26.

Στὸ τέλος τὸν χτύπησε στὸ στήθος ἐλαφρὰ μὲ τὰ δάχτυλά του, τὸν πρόσταξε μετὰ νὰ βήξῃ κι' ὕστερα τὸν ρώτησε γιὰ τὰ χρήματά του:

— Πόσα κρήματα ἔχει, Γκιῶργο;

— Ἄ... ἄ... ἄ...!

Στὴν ἐρώτηση αὐτὴ τὰ μπερδεψε ὁ φουκαρῆς! Γιατὶ θαρρώντας πῶς τὸν ρώταγε γιὰ τὶς ἁμαρτίες του (κρίματα λένε τὶς ἁμαρτίες στὰ χωριά) ἀνοιξε τὸ στόμα του καὶ χάσκοντας κύτταξε ὁ ἄμοιρος κατάματα τὸ γιατρό, μὴ ξέροντας τί ν' ἀπαντήσῃ.

Ὁ γιατρός πάλι βλεπόντάς τον στὴ στάση αὐτὴ, τὸν πέρασε γιὰ βλάκα καὶ νευριασμένος ὅπως ἦταν τοῦ εἶπε:

— Εἶσαι ἕνα μεγάλο βλάκα!

— Ποιὸς ἐγώ; Τὸν κακὸ σου τὸν καιρὸ, παληοκερατὰ! — μουρμούρισε τώρα ἐξαλλος κι' ὁ Γιῶργος ἀπὸ θυμὸ. Αὐτὸ ἦταν!

Τὸν σημάδεψε μὲ τεμπεσίρι, ἕνα μεγάλο σταυρὸ στὴ

πλάτη καὶ τὸν παραμέρισε γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴ στὸ θάλαμο τῶν μετεξεταστῶν — ὑποψηφίων δηλ. γιὰ ἐπιστροφή!

«Γεῖά σου Γιῶργο — εἶπα μέσα μου — καλὴ ἀντάμωξη στοῦ Σκορδά τὸ χάνι!...» — «Στὴ Πάτρα μὲ τὸ καλὸ, ντεμπεντέρη μου!» ψιθύρισε σαρκαστικὰ ὁ παρακατιανὸς μου.

Τέλος, σὰ βγήκε ὁ Γιῶργος ἀπὸ μπροστά μας κι' ἀντικρύσαμε κατάματα τὸν βλοσυρὸ γιατρό μας, «ἄιντε — εἶπα μέσα μου — τώρα καὶ στὰ δικά μας!... »

Ὁ Θεὸς ὅμως βοήθησε καὶ ξεφύγαμε εὐκόλα ἀπ' τὴ τανάλια του κι' ἀπ' τὸν φοβερὸ κι' ἀπαίσιο ἐκεῖνο κλοιό, ποὺ ὥρες τώρα ἔσφιγγε τὸ λαιμὸ μας.

Ἔτσι σάν τέλειωσε ἡ διαδικασία τοῦ γιατροῦ στὸ σκοτεινὸ ἐκεῖνο διάδρομο καὶ ξεμπλέξαμε μὲ τὸν δεσμοφυλάκὰ μας, βγήκαμε πάνω στὴ μεγάλη ξέφωτη σάλα τῶν Δικαστῶν καὶ παίρνοντας ἐκεῖ μιὰ βαθειὰ ἀναπνοή, κάναμε τὸ σταυρὸ μας. Πέρασαμε καὶ πάλι ἐκεῖ, ἕνας-ἕνας στὴ γραμμὴ καὶ μὲ τὴ σειρά μας μπροστὰ στὸ Δικαστή, δείξαμε τὰ πασαπόρτια καὶ τὰ χρήματά μας, ἀπαντήσαμε καὶ σὲ μερικὲς εὐκόλες — τυπικὲς — ἐρωτήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς κι' ἀπ' τὴ δεξιὰ τώρα σκάλα τῆς νότιας πλευρᾶς τοῦ κτιρίου κατεβαίνοντας, βρεθήκαμε στίς ὑπόγειες στοῆς του. Ἄπὸ κεῖ περνώντας ἀπὸ φαρδεῖς καὶ φωτεινοὺς διαδρόμους τώρα κι' ἀπὸ ποικιλώνυμα γραφεῖα ἐξυπηρετήσεως, γιὰ τὸν ἐφοδιασμὸ τῶν μεταναστῶν μὲ τροφίμα — ἀνάλογα μὲ τὶς ἀποστάσεις καὶ τὸ χρόνο ποὺ χρειάζονταν ὁ καθένας γιὰ νὰ φθάσῃ στὸν προορισμὸ του — καὶ μὲ κάθε εἶδος στὴ γλῶσσα τοῦ μετανάστη ἔντυπα — ποὺ μιλοῦσαν γιὰ Θεὸ καὶ πατρίδα καὶ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία τῆς Ἀμερικῆς — γραφεῖα γιὰ τὴ σύνταξη κι' ἀποστολὴ τηλεγραφημάτων στὰ πρόσωπα ποὺ ἦταν συστημένος ὁ κάθε μετανάστης.

Μέσα σὲ λίγη ὥρα βρεθήκαμε αἰωρούμενοι ὄλοι στὸ κενό! Σκάλες αὐτόματες ἠλεκτρικὲς, ἀνυψωτήρες, καὶ λογιζολογῆς ἄλλοι μηχανικοὶ δαίμονες καὶ συσκευὲς μᾶς τίναξαν σάν τόπι στὸν ἄερα - πάνω στὸν λεγόμενον ἐναέριον συρμό - γιὰ νὰ πέσουμε ὕστερα ἀπὸ λίγων λεπτῶν τῆς ὥρας διαδρομῆς, σάν ἀερόλιθοι, ἀπ' τὸν ἠλεκτροκίνητο ἐκεῖνο ἰπτάμενο σατανᾶ, πάνω στὸ κέντρο τῆς ἀπέραντης κοσμοπολιτείας, τῆς περιώνυμης αὐτῆς πόλης τῶν οὐρανοξυστῶν, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἀρχοντιάς, τῶν μπιζινες καὶ τῶν παραδοξοτήτων!

*

Πέρασε καιρὸς, πάνω ἀπὸ δυὸ χρόνια! Κι ἕνα ἀπόγιομα Κυριακῆς, ἐκεῖ ποὺ περιτριγύριζα χαζεύοντας σὲ κάποιον πάρκο στὸ Χάρτ-Φόρντ, τῆς Κοννεκτικούτης, τυχαῖα καὶ συμπτωματικὰ σταυρώθηκα μὲ τὸν Γιῶργο, τὸν φίλο μας τὸν Κατσιᾶ ἀπ' τὴ Καστανιά!

— Βρὲ Γιῶργο, λέω, πῶς βρέθηκες ἐδῶ; Τὸ ξύρισεσ τὸ μουστάκι;

— Ἄφτα, μοῦ λέει, μ' εἶχαν γιὰ τὴν Πάτρα πάλι οἱ σπανοί, μὰ ἔβαλα δικηγόρο καὶ τὰ κατάφερα στὴ δίκη μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ. Ὅμως ποῦ θὰ μοῦ πάει τὸ γαλλί; (Γαλλία λέγανε τότε τοὺς Ἀμερικανοὺς οἱ Γραικοί). Σάν τὸν μπλέξω πουθενά θὰ τοῦ φά' τὸ μάτι... Ἐννοοῦσε τοῦ γιατροῦ τὸ μάτι!...

— Μὰ ποῦ θὰ τὸν πετύχῃς, ρὲ Γιῶργο, τὸ γιατρό ἐδῶ;

— Σάν δὲ τὸν μπλέξω πουθενά ἄλλοῦ, θὰ πάω νὰ τὸν βρῶ στὸ Καστηγάρι!...

Τὸ βράδι μὲ παρέσυρε σ' ἕνα Σκιαθίτικο μαγαζὶ (ρεστωρὰν) δίπλα σ' ἕνα Βολιώτικο Καφενεῖο, τοῦ Νίκ. Στίβενς.

Σ' αὐτὸ τὸ μαγαζὶ ἔπιασε δουλειὰ κι ὁ φίλος μας Γιῶργος Κατσιᾶς ἀπ' τὴ Καστανιά.

Μ' ἀπὸ τότε πέρασαν χρόνια πολλὰ καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδα πιά, γιὰ τὸ στὸ μεταξύ ἄλλαξα πολιτεία. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ μπόρεσα νὰ βεβαιωθῶ ἂν τὸν συγύρισε ὁ Γιῶργος τὸ φίλο του τὸν γιατρό, ἢ ἔμεινε μονάχα μὲ τὴ φοβέρα!...